

Atrf/Citation

Pelikoğlu, M. C. (2024). Çekiç Ali'den derlenen türkülerde makam analizi. *Online Journal Of Music Sciences*, 9(1), 273-293. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1436642>

Cilt/Volume: 9 Sayı/Issue: 1 Haziran/June 2024	Geliş Tarihi/Received: 13.02.2024 Kabul Tarihi/Accepted: 21.06.2024 Yayım Tarihi/Published: 30.06.2024	Araştırma Makalesi/ Research Article 10.31811/ojomus.1436642
---	--	---

Mehmet Can PELİKOĞLU

*Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü, Müzikoloji Anabilim,
mimcanpelik@gmail.com*

ÇEKİÇ ALİ'DEN DERLENEN TÜRKÜLERDE MAKAM ANALİZİ

ÖZ

Türkiye'nin İç Anadolu bölgesindeki Kırşehir ili ve yöresindeki halk müziği kültürünün yaratıcıları, tarihsel geçmişlerinin 14. yüzyıla dayandığı, köklerinin Kafkasya'da olduğu düşünülen konar-göçer Türkmen-Abdallardır. Türkmen-Abdallar için müzik sadece bir eğlence veya sanatsal ifade biçimi değil, aynı zamanda bir varoluş biçimi ve kimlik aracıdır. Bu onların yaşam tarzlarının ve kültürel geleneklerinin ayrılmaz bir bileşenidir; değerlerinin, inançlarının ve deneyimlerinin bir nesilden diğerine aktarılması için güçlü bir araç olarak hizmet eder. Ayrıca müzik icrası ve yorumunun kalitesi, bölgenin müzik geleneklerinin gelişmesi ve korunmasında önemli bir rol oynarken, Türk müziği makamlarının tarihsel köklerinin daha derin anlaşılmasına ve değerlendirilmesine de olanak sağlamaktadır. Bu makalede, Abdallık geleneğini temsil eden ve bu geleneğe özgü müzik türünün önemli yorumcularından birisi olarak kabul edilen Kırşehirli halk ozanı Çekiç Ali'nin (1932-1973) türkülerinin makamsal özelliklerinin belirlenerek analiz edilmesi amaçlanmıştır. Belgesel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada, araştırma alanı Abdal Çekiç Ali'ye atfedilen ve TRT-THM repertuarına kayıtlı olan yedi türküyü sınırlandırılmıştır. Analizin odak noktası, seçilen eserlerin melodik ve makamsal yapısını belirleyen ana perdeler, karar sesi, güçlü, seyir, dizi, donanım, yeden, genişleme ve melodi içindeki cümle ve motifler gibi teknik unsurlardır. Bulgular, Abdal Çekiç Ali'nin türkülerinin 'Kürdi', 'Segâh', 'Hüseyni', 'Acemkürdi', 'Uşşak' ve 'Karcıgar' gibi melodik ve makamsal dizilere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma, Türk müziğinin makamsallığının tarihsel bağının kurulmasına ve kültürel hafıza açısından öneminin bilinçli olarak kavranmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir Yöresi, Çekiç Ali, Türk Halk Müziği, Türkü, Makamsal Dizi, Makam analizi.

MAKAM ANALYSIS IN FOLK SONGS COMPILED FROM ÇEKİÇ ALI

ABSTRACT

The creators of the folk music culture of Kırşehir province and its region in the Central Anatolia region of Turkey are the nomadic Turkmen-Abdal, whose historical background dates back to the 14th century and whose roots are thought to be in the Caucasus. For the Turkmen-Abdals, music is not merely a form of entertainment or artistic expression, but rather a way of existence and a means of identity. It is an integral component of their lifestyle and cultural tradition, serving as a powerful tool for the transmission of their values, beliefs, and experiences from one generation to the next. In addition, the quality of music performance and interpretation plays an important role in the development and preservation of the region's musical traditions, while enabling a deeper understanding and appreciation of the historical roots of Turkish music maqams. In this article, it is aimed to determine and analyse the maqam characteristics of the folk songs of Çekiç Ali (1932-1973), a folk minstrel from Kırşehir, who represents the Abdallık tradition and is accepted as one of the important interpreters of the music genre specific to this tradition. The research employs the documentary scanning method, and the research area is limited to seven folk songs recorded in the TRT-THM repertoire and attributed to Abdal Çekiç Ali. The focus of the analysis is on the technical elements that determine the melodic and maqam structure of the selected works, such as the main pitches, decision voice, roaming, scale, equipment, seven sound, expansion, and phrases within the melody. The findings revealed that Abdal Çekiç Ali's folk songs have melodic and makam scales such as 'Kürdi', 'Segâh', 'Hüseyni', 'Acemkürdi', 'Uşşak' and 'Karcıgar'. The research contributes to the establishment of the historical connection of the maqamality of Turkish music and the conscious understanding of its importance in terms of cultural memory.

Keywords: Kırşehir Region, Çekiç Ali, Turkish Folk Music, Folk Song, Maqam series, Maqam analysis.

1.GİRİŞ

Türkiye’de, İç Anadolu Bölgesi’nin Orta Kızılırmak kesiminde yer alan Kırşehir ili, kuzeyde Delice Nehri, batıda Kılıçözü Nehri ve güneyde Kızılırmak Nehri ile sınırlanmış, Kılıçözü vadisinin taban ve yamaçlarına kurulmuştur. Kırşehir’in bilinen en eski tarihi Erken Tunç Çağına, M.Ö. 3000-2000'lere dayanmaktadır. Hititler döneminde kent olarak kurulan Kırşehir, Tunç Çağı’ndan kalma birçok kalıntı yapıya sahiptir. Mağaralar, oyuklar, kaleler, köprüler, harabeler, yollar, kervan yerleri, kaplıcalar, sanat eserleri ve halen yaşanan yerlerin isimlerinden Anadolu’nun resmi Türkleşme tarihi olarak kabul edilen 1071 yılına değin, Kırşehir coğrafyasında yaşayan milletlerin izi sürülebilmektedir. Sırasıyla Kaşkarlar (M.Ö. 1780-1300), Frigler (MÖ 1555-600), Persler (MÖ 546), Yunanlılar (M.Ö. 332-M.S. 18) ve Bizanslılar (M.S. 395-1070) tarihteki yerlerini almıştır (Altınok, 2003, s.11-12; Aslıyüce, 2009, s.51-77; Tarım, 1948, s.5).

Tarihsel süreçte, Aquae Saravenas (Akova-Saravena), Makissos (Macissus) ve Jüstinianopolis adıyla anılmış olan ve uçsuz bucaksız kırin ortasında yükselmiş bu kente Türkler “Kır şehri” adını vermiş, zamanla halk dilinde “Kırşehir” olarak söylenir olmuştur. Bir rivayete göre, Türk-Moğol hükümdarı Timur’un, Anadolu’ya gelişinde kendisine direnen halkı kastederek, buraya “kırın şehri” demesi de etkili olmuştur (Kırşehir valiliği, t.y.).

Kırşehir gerek tarihsel özelliği gerek jeopolitik konumu gerekse iklim açısından elverişli olması nedeniyle yüzyıllar boyu medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Kırşehir yöresi ve çevresinin uluslararası nitelikte önemi çok büyük olan İpek yolu ticaretinin yapıldığı güzergâhta bulunması da bu toprakların uğrak yeri olmasında büyük etki etmiştir. Bunun yanında Anadolu insanının misafirperver, hoşgörülü, sıcakkanlı ve kültürel olgunluğa erişmiş yapısı, tüm konar-göçer toplumlar için bu topraklara yerleşme fikrini doğurmuştur. (Alp, 2021, s.1)

Kırşehir coğrafyası üzerinde yaşayan halkın kullandığı dil saf Türkçedir (Tarım, 1938, s.13). Kırşehir ve köylerinde yaşayanların kimlikleri 'köylüler' ve 'Türkmenler' olarak tarif edilmektedir. Köylüler kendilerini bu toprakların en eski sahipleri ve sakinleri olarak görürken, Türkmenler de kendilerinin sonradan gelip yerleşen Türk boyları olduğunu söylemektedir (Tarım, 1938, s.14). Kırşehir'de yaşayan halk, gelenek ve görenek, örf ve adetlerine sahip çıkmaktadır. Yaşam tarzları, ilişkileri, yemek kültürleri ve özel günlerde giyim kuşamları eski Kırşehir'i anlatmaktadır (Özüçetin, 2013, s.12). Tarihsel araştırmalarda, Türkmenlerin, değişen yaşam koşulları, derinleşen kuraklık ve Moğol istilalarının ardından Azerbaycan ve Horasan'dan Anadolu'ya göç etmek zorunda kaldığından bahsedilmektedir (Parlak, 2013, s.59).

Orta Anadolu, köklü tarihi, zengin kültürü, felsefesi ve sanatıyla, farklı inanç ve geleneklere sahip topluluklar için verimli bir yaşam ve üretim alanı olmuştur. Abdallık gibi kök kültüre bağlı güçlü bir sanat kimliği, yeni kavramlar, özgün ifade biçimleri aracılığıyla yaşanan bölgenin kültür ve sanatında etkili olmuş, sözlü, sazlı, türkü ve oyun kültürü merkezi önem kazanmıştır (Parlak, 2013, s.21). Bu bağlamda Kırşehir abdallarının, 1865 yılında Çukurova, Kozan dağları ve Cebelibereket'te devlet idaresini yeniden kurmak üzere oluşturulan 'Fırka-i İslâhiye' uygulamaları neticesinde, Türkmen aşireti ile birlikte Horasan'dan Anadolu'ya göç ederek Yağmur Dede önderliğinde Kırşehir'in Yağmurlu Büyükoba köyüne yerleştikleri, sonraki yıllarda bir kısmının Kırşehir merkezdeki Bağbaşı ilçesine taşındıkları belirlenmiştir (Gürsoy, 2006, s.53; Yılmaz, 2008, s.20). Kırşehir abdallarının meslek seçimlerinde göçebe yaşantılarının etkisi olmuş, yakın ilişki içinde oldukları köylülerin uğraşısı olan tarımla ilgilenmemiş, düğün müzisyenliğini meslek edinmişlerdir (Yılmaz, 2008, s.7). Günümüzde, müzisyenliğin etkisinin azalmakta olduğu gözlemlenmesine karşın, Kırşehir ve Kaman'da Abdal müziği ve Abdallık geleneğini devam ettiren abdallar çalgıcılık mesleğine sahip çıkmaktadır (Gürsoy, 2006, s.71). Toplumsal özlerini koruyarak herkesle dost ve kardeşçe yaşama terbiyesine sahip olan Kırşehir abdalları, var oluşlarını kendi neslinin müzik kültürünü yeni kuşaklara aktararak ve yeni ustalar yetiştirerek sürdürmektedir (Erkan, 2008, s.35; Dağdeviren, 2019, s.860; Keskin, 2014, s.102; Turhan vd., 2000, s.31).

Kırşehir yöresi müzik kültürü ve türleri açısından Türk halk müziğinde oldukça zengin bir yöredir ve bu zenginliği besleyen iki kol vardır. Birinci kolu; kitaba, yazıya ve kültüre dayalı geleneğin bir uzantısı olarak koşmalar, peşrevler, divanlar ve semailerden oluşturmaktadır. İkinci kolu ise kalabalık Türkmen aşiretlerinin yüzyıllar öncesine ait olan söz ve saz kültürlerinin Anadolu'daki ifadesi olan kırık havalar (Türkmaniler), bozlaklar (Aydost bozlağı, Avşar bozlakları vs.) halaylar ve oyun havaları oluşturmaktadır. (Tokel, 2004'den akt. Alp, 2021, s.6)

Türk halk müziğinin yöresel bir türü olan Kırşehir yöresi müziği, sosyo-kültürel kod işlevi gören özelliklerle donanmıştır. Yörenin halk müziği geleneğinin temsilcileri, çoğunluğu müzisyen olan Abdallardır. Sahip oldukları göçebe kültürü ile yörede var olan Alevi-Bektaşî kültürünü sentezleyerek, kırık hava ve uzun hava türkülerini -*özellikle, Bozlak*- kendilerine özgü biçimde seslendirerek Kırşehir yöresi halk müziğine özel bir karakter kazandırmışlardır (Yöre, 2012, ss.563-579). Karasal iklimin hüküm sürdüğü kıraç coğrafyada, uçsuz bucaksız kırım ortasındaki 'kır şehri'nin tarihi ve kültürel anlamda hiç de kurak olmayan aşıklar-ozanlar şehri olarak tanınması ve bilinmesinde etkin rolü olan Muharrem Ertaş, Aşık Seyfullah, Aşık Said, Neşet Ertaş, Hacı Taşan, Çekiç Ali gibi çok değerli halk ozanları ve saz şairleri vardır (Pelikoğlu, 2013, s.754). Bu isimler arasında, erken yaşta ölümü dolayısıyla daha az tanınan Çekiç Ali'nin TRT-THM repertuarında kayıt altına alınmış, Türk halk müziğine kazandırılmış eserlerinin dikkate değer bir önemi bulunmaktadır.

Bayram Bilge Tokel, Neşet Ertaş Kitabı'nda yer verdiği Çekiç Ali'nin, 41 yıllık yaşamına yön veren ozanlığı hakkında düşüncelerini de içeren hayatını özetle şöyle ifadelendirmiştir; Kırşehir yöresinde usta işi olarak nitelendirilen türküler ve bozlaklarıyla bilinip tanınan, henüz çocukken köy odalarında saz çalmasıdaki çabukluk, canlılık ve dinamizm nedeniyle 'çekiç' lakabı ile anılmaya başlanan Ali Ersan, 1932 yılında Kırşehir-Kaman ilçesi Meşe köyünde dünyaya gelmiştir. Yerel düğünlerde saz çalarak ve türküler söyleyerek geçimini sağlayan Abdal aşiretine mensuptur. Kökenleri Kafkasya Türklerinden olan, abdallık geleneğinin Anadolu topraklarında sürdürülmesine aracılık eden, sahip oldukları tarz ve üsluplarıyla tarihi, sosyal ve kültürel bağları güçlendiren önemli ozanlarımızdan biridir. Çekiç lakabını yasal soyadı olarak kullanmaya karar vermesi, İstanbul merkezli bir plak şirketinin kendisine ait bir plağı kopyalayıp izinsiz olarak piyasaya sürmesi nedeniyle. Bu duruma haklı itirazı üzerine "Sen Çekiç Ali değil, Ali Ersan'sın" savunması yapan şirkete cevaben ozan, soyadını 'Çekiç' olarak değiştirmiştir (Tokel, 2021, s. 123-124).

Çekiç Ali, alaylı sanatçılar kuşağındandır; müzisyenlik yeteneği sayesinde, ait olduğu toplumun yaşantısını, duyarlılıklarını, duygu durumlarını sazı ve sözüyle dile getirmiş, tutkuyla sarıldığı uğraşısını sanat düzeyine yükseltebilmiştir. 1980'li yıllara kadar 'yaşayan en büyük Abdal' sıfatını taşıyan Muharrem Ertaş usta, mirasını devraldığı Yusuf usta ve dayısı Bulduk usta geleneğinin en güçlü temsilcisi olması hasebiyle, aşiretin diğer sanatçıları gibi Çekiç Ali'nin sanatında da etkili olmuştur. Dizinin dibinde türküler meşk etmiş Hacı Taşan ve oğul Neşet Ertaş kadar yakın olmasa da eşi Fatma hanımın dayısı olan Muharrem Ertaş ustadan etkilenmiştir. Ancak Çekiç Ali, ustaları taklit etmeyip, aldığı ilhamı kendi iç dünyasında yoğurup kişisel zevkine uyarlamış, özgün üslubunu geliştirmiştir (Tokel, 2021, s. 126).

Çekiç Ali'yi farklı ve kendine has kılan özellikleri; 'lirik, duygulu, yanık ses' ve 'yumuşak gırtlak' yapısıdır. Yöre müzisyenlerinde görülen tipik ses çarpmaları, gırtlak nağmeleri, titretme ve triller, kelime telaffuzu ve vurgularındaki hususilik Çekiç Ali'de en rafine şekliyle hissedilir. Saz çalma tekniği ve üslubundaki orijinallik, bağlamasının telleri üzerinde gezinen parmaklarının ve tezenenin bazen uda, bazen cümbüşe benzer sesleri çıkartabilen dinamizmdir. Çekiç Ali'nin bu tavır ve edası -*bir başka ozan Bayram Aracı*

(1920-1969) ile birlikte- 1960'lı yıllarda seri ve hızlı bağlama çalmanın yaygınlaşıp beğenilmesinde etkili olmuştur (Tokel, 2021, s. 127).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada abdallık geleneğine dayanan Kırşehir yöresi halk müziği kültürünün önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Çekiç Ali'nin saz çalma tekniği, türkü söyleme tavrı ve edasıyla belirginleşen kişisel üslubunun yansımalarını içeren türkülerindeki makamsal özelliklerin incelemesi amaçlanmıştır.

Türk müziğine bütüncül yaklaşma ve karşılaştırmalı analiz yapma hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen makam analizlerinden elde edilen verilerinin Çekiç Ali'nin eserlerinin Türk müziği makam anlayışına uygun bir yapı arz edip-etmediği hususu ana problem olarak belirlenmiştir. Dolaylı olarak da Türk Müziği çalışmalarında, Türk Halk Müziği ile Türk Sanat Müziğinde kullanılan gelen terminolojide yaşanan kargaşaya alt problem olarak cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türk Halk Müziğinde, yöreden-yöreğe farklılıklar gösteren türkülerin oldukça zengin bir kültürel ve müzikal alt yapı ihtiva ettiği gözlemlenir. Müzikolojik açıdan bu durum; çeşitli yörelerdeki kültürel ve müzikal bağlamı gözetmeyi, gelişen dinamiklere bağlı değişimleri bilinçle kavramayı ve yapısal farklılıkların ayırıcısına varmayı gerektirir. Bu bağlamda, Kırşehir yöresi Türk Halk müziği ve abdallık geleneğinin temsilcilerinden olan Çekiç Ali'nin TRT-THM repertuarında kayıt altına alınmış türkülerindeki makamsal özelliklerin tespiti ve analizi önem arz etmektedir. Türk müziği literatüründe bu ve benzeri çalışmaların daha kapsamlı araştırmalara dönüşme olasılığının görünürlüğü ve teşviki yönünden de önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, "Nitel Araştırma" yönteminin kullanıldığı, belgesel tarama modeli olarak da bilinen doküman analizine dayalı betimsel bir çalışmadır. Belgesel tarama modeli; geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeye dayalı araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2015, s.77). Doküman İncelemesi ise, var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2009, s.183). Burada, TRT Türk Halk Müziği arşivinde hali hazırda derlenip kayıt altına alınmış olan ve Çekiç Ali'ye ait olduğu bilinen, kırık hava kategorisindeki yedi adet türkünün makamsal özelliklerinin tespiti için söz konu eserlerin sözlü kısımlarını müzik cümle ve motiflerine ayırarak inceleme ve makamsal niteliklerini belirleme yaklaşımında bulunulmuştur. Bunun için çalışmada öncelikle, Kırşehir ili genelinde tarihi, coğrafi, sosyal, kültürel araştırma yapılmış, Kırşehir yöresi Türk halk müziğinin tipik özelliği olan abdallık geleneği kültürel bir olgu olarak ele alınmış, Çekiç Ali'nin özgün üslubunu yansıttığı varsayılan

türkülerinin belge niteliği değerlendirmeye alınmıştır. TRT Türk Halk Müziği arşivindeki 1398, 1295, 4390, 4003, 645, 3008, 1931 repertuar nolu eserler, hem ezgisel yapıları özelinde karar sesi, güçlüsü, seyri, dizisi, donanımı, yedeni, genişlemesi, asma karar perdeleri, müzik cümleleri vb. makamsal özellikleri hem de sözlü bölümlerindeki cümle ve motifleri ayrı ayrı makamsal analize tabi tutulmuştur.

Eser analizlerinde, Türk Halk müziği ve Türk Sanat müziğinin aynı kökten geldiği, Türk müziğine bütüncül yaklaşılması gerektiği düşüncesiyle hareket edilmiştir. Türkülerin Türk sanat müziğinde yakınlık gösterdiği makam dizisine benzerlikleri gözetilmiş, iki türün aralarındaki yakınlık/benzerlik kıstası duyumsal uyum olmuştur. Yüzyılı aşkın süredir Türk müziği icrası, eğitimi ve öğretiminde terminolojik sorun olduğu izahatları göze alındığında bu çalışma, pratik bir önerme olarak, türkülerin de tıpkı makam müziğindeki gibi makam ismiyle bilinip tanınmasının sağlayacağı kolaylıklara işaret etmiştir.

2.1. Araştırmanın Etik İzinleri

TR Dizin etik ilkeleri akış şemasına göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir veri toplama işlemi yapılmamıştır. Yöntemi itibariyle bu araştırmanın etik kurul onayı zorunlu olmayan çalışma olduğuna karar verilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde Abdal Çekiç Ali'den derlenmiş eserlerin makamsal analizine yer verilmiştir. Bu analizlerin nasıl yapıldığı aşağıda belirtilmiştir.

3.1. Çekiç Ali'nin TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Kayıt Altına Alınan Türkülerinin Makamsal Analizi

Bu bölümde, TRT-THM repertuarına Kırşehir yöresi olarak kayıtlı olup kaynak kişisi Çekiç Ali olarak kayıt altına alınan 7 (yedi) tane türkü, makamsal analize tabi tutulmuştur. Türküler alfabetik sırayla incelenmiş, öncelikle her bir türkü makamsal özellikleri bakımından (karar sesi, değiştirici işaretler, dizi, güçlü, seyir, genişleme vb.) değerlendirilmiştir. Bir sonraki aşamada ise, türkü, cümle ve motiflerine ayrılmış, belirlenen müzik cümleleri Türk müziği makamlarına benzerlik ve yakınlık gösteren makam dizisi ve makamsal özellikleri açısından analiz edilmeye çalışılmıştır.

Türk sanat müziği eserlerinde sözlü nakarat bölümlerinin genellikle ara nağme olarak, Türk Halk müziği eserlerinde ise ara saz olarak çalındığı hususu gözetilerek, tekrar durumunda olan ezgiler değerlendirmeye alınmamıştır. Analizden elde edilen veriler ve değerlendirmeler, cümle ve motiflerin notalarının altında yer almıştır.

3.1.1. "Acem Kızı" İsmi Türkünün (Repertuar No: 1398) Makamsal Özellikleri ve Analizi

Karar sesi: La (Dügah)

Güçlüsü: Fa (Acem)

Seyri: İnici-çıkıcı

Türkünün Dizisi: Türkü notası içinde mi bemol ses değıştirici kullanılmıştır.

Donanım: Si bemol perdesi bulunmaktadır.

Yeden: Yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Türküde genişleme vardır. Türkü on ses içerisinde olup La (dügâh) karar perdesinden, ince do (tiz çargâh) perdesine kadar genişlemiştir.

Müzik Cümlelerinin Analizi: Türkü tek bölümlü bir şarkı formu özelliğinde olup A+B şeklinde iki ana cümleden ibarettir. Ara saz/ Ara nağme türkünün nakarat bölümünün sözsüz tekrarı niteliğindedir. Türkünün makamsal analizi sözlü bölümün başladığı cümleden itibaren yapılmıştır.

A Cümlesi

A cümlesi iki motiften oluşmuştur. İlk motifte; inici-çıkıcı seyir karakteri ile esere başlanmış ve acem perdesinde çargâhlı yarım karar gösterilerek güçlü perdesi vurgulanmıştır. İkinci motifte ise; muhayyer perdesinde başlayan seyir çargâh perdesine kadar ezgiyi aşamalı olarak düşürmüş, kürdi makamının özelliği olarak mi bemol (Nim hisar) perdesi kullanılarak çargahta buselikli asma kalış gösterilmiştir.

B Cümlesi

B cümlesi iki motiften oluşmuştur. İlk motifinde; güçlü perdesiyle seyre başlanmış 2. derece güçlü re (Neva) perdesine ezgi yönlendirilmiş, acemkürdi makamının önemli perdesi olan çargâh perdesinde çargâhlı asma kalış vurgulanmıştır. İkinci motifte ise; tekrar mi bemol (Nim hisar) perdesi vurgulanıp çargâh perdesinde buselikle asma kalış gösterilerek dügâh perdesinde kürdi dörtlüsü ile eserde tam karar yapılmıştır.

B Cümlesi

Bu cümledeki her iki porte birbirinin tekrarı niteliğinde olup tek motifle işlenmiştir. Ezgi inici-çıkıcı seyir karakteri ile devam ettirilmiş, kürdi perdesinde çeşnisiz asma kalış gösterilerek kürdi dörtlüsü ile düğâh perdesinde tam karar yapılmıştır.

A+B şeklinde iki ana cümleden ve dört motiften oluşan "Çorabın Enine Bak" isimli türküden elde edilen veriler ve yapılan makamsal analiz bulguları sonucunda Türk müziği makam anlayışına göre "Kürdi" makam özellikleri ve makam dizisi içerisinde olduğu söylenebilmektedir.

3.1.3. "Çubuğuna Lüleyim" İsimli Türkünün (Repertuvar No: 4390) Makamsal Özellikleri ve Analizi

Karar sesi: La (Düğâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İnici-çıkıcı

Türkünün Dizisi: Türkü notası içinde Fa diyez perdesi kullanılmıştır.

Donanım: Si bemol 2 perdesi kullanılmıştır.

Yeden: Yeden olarak sol (rast) perdesi ara saz bölümünde kullanılmıştır.

Genişlemesi: Yeden sesini de dikkate aldığımızda Türküde genişleme olduğu görülmektedir. Türkü dokuz ses içerisinde seyretmiş ve sol (rast) perdesi ile, ince la (muhayyer) perdesi arasındadır.

Müzik Cümlelerinin Analizi: Türkü tek bölümlü bir şarkı formu özelliğinde olup A+B+A şeklinde iki ana cümleden ve A cümlesinin tekrarı durumundaki üçüncü bir cümleden oluşmaktadır. Ara saz/ ara nağme türkünün nakarat bölümünün sözsüz tekrarı niteliğindedir. Türkünün makamsal analizi sözlü bölümün başladığı cümleden itibaren yapılmıştır.

A Cümlesi

A cümlesi üç motiften oluşmuştur. İlk motifte; ezgiye tiz duraktan başlanarak inici çıkıcı seyir karakteriyle güçlü perdesi civarında ezgi işlenmeye başlanmıştır. İkinci motifte; hüseyini makamının güçlü perdesi olan mi (Hüseyini) perdesinde yarım karar gösterilmiş ve hüseyini makamının önemli perdesi olan do (Çargah) perdesinde çargâhlı asma kalış ile vurgulanmıştır. Üçüncü motifte ise; çargahta çargâhlı asma kalış, segâh perdesinde de segâh üçlüsüyle asma kalış yapılarak hüseyini beşlisiyle karara gelinmiştir.

B Cümlesi

B cümlesi tek bir motiften ibarettir. Hüseyini makamının önemli perdelerinde çargâh perdesi civarında seyre devam edilmiş, çargâhta çargâhlı asma kalış, segâh perdesinde de segâhlı asma kalış yapılarak düğah perdesinde uşaklı asma kalış gerçekleştirilmiştir

A cümlesinin tekrarı

Bu cümle A cümlesinin ikinci motifiyle büyük oranda benzerlik göstermektedir. A cümlesinde bu bölüm için yapılan makamsal analiz bu cümle içinde geçerlidir.

B Cümlesi

B cümlesinde, inici-çıkıcı olarak ezgiye başlanmış karcıgar makamının özelliği olan hüseyini makamına geçki yapılarak karcıgar makamı ile iç içe kullanılmıştır. Dügah perdesinde karcıgarlı tam karar yapılmıştır. Cümlelerin son iki ölçüsünde, nevâda hicazlı yarım karar yapılarak ana cümleye ek bir melodi eklenmiştir.

A+B şeklinde iki ana cümleden oluşan “Çubuk Uzun Bağlama” isimli türkü elde edilen veriler ve yapılan makamsal analiz bulguları sonucunda Türk müziği makam anlayışına göre “Karcıgar” makam özellikleri ve makam dizisi içerisinde olduğu belirlenmiştir.

3.1.5. “İrafa Koydum Narı” İsimli Türkünün (Repertuar No: 645) Makamsal Özellikleri ve Analizi

Karar sesi: Si (segâh)

Güçlüsü: Re (nevâ)

Seyri: İnici-çıkıcı

Türkünün Dizisi: Türkü notası içerisinde fa perdesi hem natürel hem diyez olarak değişken kullanılmıştır.

Donanım: Fa diyez yazılmıştır.

Yeden: Yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Türküde genişleme yoktur, türkü yedi ses içerisindedir. Si (Segâh) karar perdesi ile dizinin yedinci derecesi olan la (Muhayyer) perdesi arasındadır.

Müzik Cümlelerinin Analizi: Türkü tek bölümlü bir şarkı formu özelliğinde olup A+B şeklinde iki ana cümleden ibarettir. Ara saz/ Ara nağme türkünün nakarat bölümünün sözsüz tekrarı niteliğindedir. Türkünün makamsal analizi sözlü bölümün başladığı cümleden itibaren yapılmıştır.

A Cümlesi

Bu cümle üç motiften ibarettir. İlk motifinde; serbest okunan bölümde, makamın çıkıcı olan seyir karakterinin aksine inici-çıkıcı olarak seyre başlanmış, hüseyini perdesinde çeşnisiz asma kalış yapılmıştır. İkinci motifte; fa acem perdesi vurgulanarak eksik segâh beşlisi gösterilip hüseyinde çeşnisiz asma kalış yapılmıştır. Teorik olarak kürdi dörtlüsü görünüyorsa da eserin duyumu açısından çeşnisiz asma kalış olarak ifade edilmesi mümkün görülmüştür. Üçüncü motifte ise; eksik segâh beşlisi ve tam segâh beşlisi ortak olarak kullanılmış, tam segâh beşlisi ile karar gösterilmiştir.

B Cümlesi

B cümlesinde her iki motif birbiriyle benzer olup, çıkıcı seyir karakteriyle işlenmiştir. Segâhın güçlüsü olan Re neva perdesi gösterilmiş, segâh perdesinde segâh beşlisiyle tam karar yapılmıştır.

Eserin seslendirilmesi durumunda segâh makamı duyumu ve özellikleri tam olarak görülmemekle birlikte, türkünün hem seyre başlaması hem de ezginin işlenişi açısından la (Dügâh) perdesine taşınması durumunda eserde kürdi makamı özelliklerini ve duyumunun tespiti daha olasıdır.

A+B şeklinde iki ana cümleden oluşan "İrafa Koydum Narı" isimli türkü elde edilen veriler ve yapılan makamsal analiz bulguları, ayrıca eserin notasının yazıldığı karar sesi itibarıyla Türk müziği makam anlayışına göre "Segâh" makam özellikleri ve makam dizisi içerisinde olduğu görülmektedir.

3.1.6. "Kekillerin Neşte Neşte" İsimli Türkünün (Repertuar No: 3008) Makamsal Özellikleri ve Analizi

Karar sesi: La (Dügah)

Güçlüsü: Re (Nevâ)

Seyri: İnici-çıkıcı

Türkünün Dizisi: Türkü notası üzerinde kalın fa perdesi diyez, ince fa perdesi hem diyez hem natürel olarak değişken kullanılmıştır.

Donanım: Si bemol 2 perdesi kullanılmıştır.

Yeden: Yeden olarak sol (rast) perdesi kullanılmıştır.

Genişlemesi: Türküde genişleme vardır, türkü on ses içerisindedir. Türkü fa (Irak) perdesi ile la (Muhayyer) perdesi arasındadır.

Müzik Cümlelerinin Analizi: Türkü tek bölümlü bir şarkı formu özelliğinde olup A+B şeklinde iki ana cümleden ibarettir. Ara saz/ Ara nağme türkünün nakarat bölümünün sözsüz tekrarı niteliğindedir. Türkünün makamsal analizi sözlü bölümün başladığı cümleden itibaren yapılmıştır.

A Cümlesi

A cümlesi iki motiften oluşmuştur. İlk motifte; uşşak makamının seyir karakterinin aksine inici olarak seyre başlanmış hüseyinde kürdili asma kalış, nevâda buselikli asma kalış göstermiştir. İkinci motifte; çargâhta çargâhlı ve segâhta segâhlı asma kalışlar yapıp düğâh perdesinde uşşak dörtlüsüyle karar gösterilmiştir.

B cümlesi

B cümlesi üç motiften oluşmuştur. İlk motifte; uşşak makamının güçlü perdesi olan re neva perdesi vurgulanıp nevada buselikli yarım karar yapılmıştır. İkinci motifte; segâhta segâhlı asma kalış yapılmıştır. Üçüncü motifte ise dügah perdesinde uşşak dörtlü ile tam karar yapılmıştır.

A+B şeklinde iki ana cümleden ve beş motiften oluşan “Kekillerin Neşte Neşte” isimli türkünden elde edilen veriler ve yapılan makamsal analiz bulguları sonucunda Türk müziği makam anlayışına göre “Uşşak” makam özellikleri ve makam dizisi içerisinde olduğu görülmektedir.

3.1.7. “Topak Daşın Kenarı” İsimli Türkünün (Repertuvar No: 1931) Makamsal Özellikleri ve Analizi

Karar sesi: La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İnici-çıkıcı

Türkünün Dizisi: Türkünün notası üzerinde fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Donanım: Si bemol 2 perdesi kullanılmıştır.

Yeden: Yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Türküde genişleme yoktur, türkü yedi ses içerisindedir. Türkü la (dügâh) perdesi ile dizinin yedinci derecesi olan sol (gerdaniye) perdesi arasındadır.

Müzik Cümlelerinin Analizi: Türkü tek bölümlü bir şarkı formu özelliğinde olup Tek bir ana cümleden ibarettir. Ara saz/ Ara nağme türkünün nakarat bölümünün sözsüz tekrarı niteliğindedir. Türkünün makamsal analizi sözlü bölümün başladığı cümleden itibaren yapılmıştır.

A Cümlesi

Bu cümle birbirinin tekrarı olan tek bir ana müzik cümlesinden ve iki motiften oluşmuştur. İlk motifte; ezgiye hüseyni makamının özelliği olan küçük üçlü aralığı (sol-mi) ile başlanmış, hüseynide uşşaklı yarım karar, çargâhta çargâhlı asma karar gösterilmiştir. İkinci motifte ise, hüseyni beşli içerisinde ezgi devam etmiş düğâh perdesinde hüseyni beşlisiyle tam karar yapılmıştır.

Birbirinin tekrarı şeklinde tek bir ana cümleden ve iki motiften oluşan “Topak Daşın Kenarı” isimli türküden elde edilen veriler ve yapılan makamsal analiz bulguları sonucunda Türk müziği makam anlayışına göre “Hüseyni” makam özellikleri ve makam dizisi içerisinde olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türk Halk müziği alanında, Kırşehir yöresinin temel karakteristiğinin Abdal-ozan geleneği olduğu bilinmektedir. 1980’li yıllardan günümüze yöre kültürünün bilinip, tanınması ve yaşatılmasında adları sıklıkla kullanılan Muharrem Ertaş ve Neşet Ertaş ustalara nispeten daha az bilinen diğer ozanlardan Çekiç Ali’nin dikkate değer konumu ve eserlerinin görünür niteliği bu çalışmanın özünü oluşturmaktadır. Çekiç Ali’nin Kırşehir yöresi Abdallık geleneğindeki konumu, aşık tarzı, yaratma üslubu, seslendirme tavrı yönünden belge niteliğinde olan TRT-THM repertuarında kayıtlı eserleri gelecek nesillere ulaşmaktadır.

Çekiç Ali’nin eserlerinin nitel bir araştırma için bilgi nesnesi olmasını sağlayan şey, farklı perspektiflere özgü yorumlara ve tartışmaya açık oluşudur. TRT-THM repertuarında Çekiç Ali’den derlenen yedi türkünün makam analizinin yapılması suretiyle, ozanın bilinmeyen ya da az bilinen kayıtlı eserlerine dikkat çekilmekte, aynı zamanda, Kırşehir ve yöresi Abdallık geleneğinin yaşayan temsilcilerinden yeni derlemelerin, belgelendirme çalışmalarının yapılmasının öneminin kavranmasına aracılık edilmektedir.

Çekiç Ali’nin alaylı olması hasebiyle, sistemli müzik bilgisinin olmadığı ve Türk müziği bestekarı gibi değerlendirilemeyeceği savı, Çekiç Ali adına derlenmiş türkülerin makamsal analizlerinin yapılmasının önünde engel teşkil etmemektedir. Zira özel yeteneğe sahip oldukları, ustaca enstrüman çalabildikleri, sözlerinin anlam ifade ettiği kabul görmüş diğer halk ozanlarının gibi Çekiç Ali’nin eserlerinin de birer beste olarak değerlendirilme potansiyeli bulunmaktadır. Bu potansiyelin açığa çıkartılması, eserlerin orijinalliğini, yöresel özelliklerini ve ozanın kimliğini vurgulamak ve Türk müziğinin makamsal bir müzik olduğunu kanıtlayan göstergeler sunmak anlamına gelmektedir.

Bu çalışmada, ana problem olarak kararlaştırılan “Çekiç Ali'nin eserlerinin makamsal bir yapı arz edip-etmediği” hususuna cevap aranmış, yanı sıra, Türk Halk Müziği ile Türk Sanat Müziğinde kullanılagelen terminolojideki çelişkili duruma *-ortak olmayan ortaklıklar olarak tarif edilebilir-* ithafen belirlenen problem için türkülerin makamsal analizine yönelik (taslaktan öte) bir model önerilmiştir.

TRT-THM repertuarında, Kırşehir yöresine ait olup, kaynak kişisi Abdal Çekiç Ali olarak kaydedilmiş pek çok bozlak türü uzun hava eserin varlığına rağmen, yedi adet kırık hava formunda türkü olması, çalışmanın sınırları dahilinde, yapılacak analizlerde tercih edilebilir bir nesnellik olarak benimsenmiştir. TRT-THM repertuarında 645, 1295, 1398, 1931, 3008, 4003, 4390 numaralı türküler üzerinde çalışılmıştır. Eserlerindeki müzik cümle ve motiflerin Türk müziği makamlarına (karar sesi, dizisi, güçlüsü, asma karar perdeleri, kulakta bıraktığı makamsal duyum hissi vb.) benzerlikleri irdelenmekle birlikte, üslubu, tavrı, çalıp söyleme tekniği, temposu ve söz unsurlarına değin değerlendirmeler yapılmamıştır. Özellikle, ilgili türkünün melodik yapısında ne gibi makamsal duyum ve çeşitlilikler olduğuna odaklanılmıştır. Eserlerin cümle ve motif payları, melodik ve saz unsuruna göre ve başvuru uzman görüşüne dayanarak belirlenmiştir. Eserlerde, planlı bir besteleme anlayışı olmadığı için cümle, cümlecik ve motif payları, esere göre farklılık göstermiştir. Cümle ve motiflerinin farklı olmasının eserlerin genel makamsal özelliğini değiştirmeyeceği, bütünsel olarak ve duyumsal olarak kulakta bıraktığı hisse göre karar verilebileceği bir analiz modeli belirginleşmiştir. Burada ayrıca belirtmek gerekir ki, cümle, cümlecik, motif gibi analiz yöntemlerinin türkü analizlerinde tercih edilmeyip, daha çok batı müziği analizlerinde kullanılan yöntemle yakın bir bütünsellik içermektedir. Bu türden türkü analizlerini çağrıştırmaya benzer çalışmaların yapıldığı, bazı hatalı sonuçlar alındığı biliniyor olmakla birlikte, bu çalışmada daha önce yapılmayan cümle/ motif analizi yapılmış, daha detaylı ve bilimsel bir çalışma ortaya koyulmuştur. Söz konusu türkülerin ‘Acemkürdi’, ‘Kürdi’, ‘Karcıgar’ ve ‘Segâh’ makamlarında birer türkü olduğu ve ayrıca üç türkünün makamının ise Hüseyini olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu saptamalar, Türk Halk müziği eserlerinin, dizisel adlandırılmasında Türk müziğinde kullanılan makam çeşitliliğiyle benzeş ve karşılıklı oluş ilişkisi kurulabildiği; saz unsuru ile birlikte inisi-çıkıcı karakterde seyir gösterdikleri; cümle ve motiflerin birbirlerinin tekrarı niteliğinde eserler *-ki bu THM eserleri açısından olağandır-* olduğu; vb. hususlarda ilerleme fırsatı sunmuştur.

Sonuç itibarıyla öneri niteliği kazanan söz konusu hususlar şunlardır;

1.Halk türkülerinin dizi isimlendirilmelerinde geçmişte ayak tabirinin kullanmasının kültürel ve eğitsel anlamda birtakım sorunlara sebep olduğu aşıkardır.

2. Türk müzik eğitiminin tüm aşamalarında ortak bir dil kullanımının desteklenmesi adına, burada uygulandığı gibi, Türk müziği türlerinin ve eserlerinin, Türk müziği makam anlayışı çatısı altında birleştirilerek ortak bir terminolojiye sahip nazari bilgilerin derlenmesi ve ilgili konuda literatüre katkı sağlama çalışmalarının varlığı elzemdir.

3. Gelecek nesillerin Türk müziğine yönelmesi, öğrenmesi adına, Türk müziği terminolojisinin Türk Halk müziği ve Türk Sanat müziği ortaklığında aşamalı olarak yapılandırılabilmesi dilsel göstergelere (türkülerin makamsal analizlerinin yapılmasına) ihtiyacı süreklilik arz etmektedir.

4. Türk Halk müziği eserlerinin makam müziğine benzerlik ve yakınlık gösteren makam isimleriyle ifade edilmesi uygulamasında ısrarcı olunmalı, yeni derlenen Türk halk müziği eserleri notaya alınırken de tıpkı Türk sanat müziği eserlerinin notalarında olduğu gibi makam ismi belirtilmelidir.

5. Türk halk müziği eserleri notaya alınırken makam nazariyatını bilen kişilerce, ilgili makamın asıl karar perdesine göre notaya alınmasını gerektirmektedir. Türküyü söyleyen kişinin kendi sesine ve sazına uygun perdeye göre seslendirilmiş eserin notalama yapılması halinde eserin yanlış bir makamda ifade edilmesine sebep olunacağı bilinmelidir. THM repertuarında yanlış notalama yapılmış birçok eserin varlığı, uygun yöntemin eseri dinlenmek suretiyle kulakta beliren makam hissine göre notaya alınması gerektiğini göstermektedir.

6. Bu çalışmada, Çekiç Ali'nin türkülerinin makam analizlerinden elde edilen bulgular göstermiştir ki, türkülerin notasyonunda var olanlar ile icracısının söyleminin birbiri ile uyum ilişkisi içinde olup- olmadığı belirlenebilmektedir. Örneğin, "İrafa Koydum Narı" isimli türkü seslendirildiğinde hissedilen segâh makamı duyumu ve özelliği görülmediği, yanı sıra türkünün hem seyre başlama hem de ezgisinin işlenişi açısından La (dügâh) perdesine taşınması durumunda Kürdi makamı özelliklerinin ve duyumunun hâkim olduğu anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alp, D. (2021). *TRT THM repertuarındaki Kırşehir yöresi seçilmiş bozlaklarının ayak, dizi, makam çerçevesinde incelenmesi* (Tez. No. 696595). [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Altınok, B. Y. (2003). *Öyküleriyle Kırşehir türküleri, destanları, ağıtları*. Oba yayınevi.
- Aslıyüce, E. (2009). *Türk dilinin başşehri Kırşehir*. Yesevi yayıncılık.
- Dağdeviren, A. (2019). Abdallar, müzik ve turizm. *Uluslararası Sosyal araştırmalar dergisi*. 12(67), 859-878. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3774>
- Erkan, S. (2008). *Kırşehir yöresi halk müziği geleneğinde Abdallar* (Tez No. 234735) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürsoy, Ş. (2006). *Türkiye abdalları Kırşehir örneğinde sosyo-kültürel yapı çözümlemesi*. Platin yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Keskin, A. (2014). Geleneksel Abdal müziğinin temeli ve Neşet Ertaş. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 99-112.

https://www.researchgate.net/publication/349637213_Geleneksel_Abdal_Muziginin_Temsili_ve_Neset_Ertas_Representation_of_Traditional_Abdal_Music_and_Neset_Ertas

- Kırşehir valiliği. (t.y.). Tarihçe. 31.01.2024 tarihinde <http://kirsehir.gov.tr/tarihce> adresinden alınmıştır.
- Özüçetin, Y. (2013). *Kırşehir siyasi tarihi ve Kırşehir bibliyografisi*. Gökçe ofset matbaacılık.
- Parlak, E. (2013). *Garip bülbül Neşet Ertaş* (Cilt I-II). Demos Yayınları.
- Pelikoğlu, M.C. (2013). *TRT Türk halk müziği repertuarında bulunan Neşet Ertaş Türkülerinde makamsal özellikler* (Cilt II.). Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu. Ahi Evran Üniversitesi Yayınları. 751-758.
- Tarım, C.H. (1938). *Kırşehir tarihi üzerine araştırmalar*. Kırşehir vilayet matbaası.
- Tarım, C.H. (1948). *Tarihte Kırşehir-gülşehri ve Babailer-Ahiler-Bektaşiler*. Yeniçağ matbaası.
- Tokel, B. B. (2021). *Neşet Ertaş kitabı* (2. Baskı). Kapı Yayınları.
- TRT THM Nota Arşivi. (2023).
- Turhan, S., Kara, M., Tan, N., & Gündüz, A. (2000). *Kırşehir halk müziği*. Kırşehir valiliği yayını.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2008). *Kırşehir örneklemesiyle Anadolu Abdalları*(Cilt 6). Kırşehir Belediyesi Kültür-Tarih Yayınları serisi.
- Yöre, S. (2012). Kırşehir yöresi halk müziği kültürünün kodları ve temsiliyeti. *Uluslararası İnsan Bilimleri dergisi*. 1(9), 563-584. <https://tls.tc/Cspsyb>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Kırşehir is a province situated in the Central Anatolia Region, at the bottom and slopes of the Kılıçözü valley in the Central Kızılırmak section. The province has an ancient history dating back to the Hittite period in 3000-2000 BC. Until 1071, which is considered the official Turkification date of Anatolia, various groups such as Kashkars, Phrygians, Persians, Greeks, and Byzantines lived in the Kırşehir region. The importance of Kırşehir and its surroundings on an international level stems from the Silk Road trade route, as it was a stopping point. Due to its deep-rooted history, rich culture, philosophy, and art, the region has become a productive area for different communities with diverse beliefs and traditions. Presently, the inhabitants of Kırşehir are predominantly villagers who consider themselves the oldest owners of the land, along with the Turkmens who settled later. Historical research explains that Turkmens had to migrate from Azerbaijan and Khorasan to Anatolia due to changing living conditions, deepening drought, and Mongolian invasions. The Turkmens, who live in the Kırşehir region, maintain their customs and traditions and give central importance to their lifestyle, relationships, food cultures, clothing on special occasions, and oral, instrumental, folk song and dance culture. They are also known as Kırşehir Abdals, who preserve their social essence and maintain the upbringing of living in friendship and brotherhood with everyone.

Due to their nomadic lifestyle, the Kırşehir Abdals had different career choices than the farmers they were in close relations with. They were not interested in agriculture and instead made wedding musicianship their profession. Kırşehir is a region that is known for its rich cultural heritage of Turkish folk music, which is evident from the diverse genres of music. There are two branches of music that contribute to the richness of the region's musical culture. The first branch is an extension of the tradition based on books, writing, and culture, and it consists of poems (koşma), pesrevs, divans, and semais. The second branch consists of folk songs, halays, and traditional folk-dance music which are the expressions of centuries-old verbal and instrumental cultures of the crowded Turkmen tribes in Anatolia.

Çekiç Ali (1932-1973) was a bard belonging to the Abdal tribe, and part of the regimented generation of artists who made significant contributions to Turkish folk music in the Kırşehir region. He was known for his skillful folk songs and expressed the life, sensitivities, and emotional states of the society he was born and raised in the most natural way with his instrument and words. Despite not playing or reading music, which he adopted as a lifestyle, he spontaneously elevated his passionate pursuit to the level of art. Çekiç Ali did not imitate his master Muharrem Ertaş, who was known as 'the greatest living Abdal' until the 1980s. Instead, he developed his unique style by kneading the inspiration he received in his own inner world. The most distinctive features that make Çekiç Ali different and unique are his 'lyrical, emotional, attractive voice' and 'soft larynx' structure. The originality in baglama playing technique and style is the dynamism in which the fingers and plectrum playing on the strings of the baglama can sometimes produce sounds similar to lute, sometimes resembling cümbüş. This study focuses on his life and work.

2. Method

The purpose of the study was to evaluate the documentary quality of the kırık hava folk songs that were recorded in the TRT-THM repertoire. The focus was on the unique style of Çekiç Ali, who represented the Abdallık tradition of Turkish folk music in the Kırşehir region. The researcher analysed the maqam of seven pieces attributed to Çekiç Ali. They examined the works in terms of their melodic structure, dominian, roaming, scale, equipment, seven sound decision sound, expansion, and musical phrases. Additionally, they conducted a separate maqam analysis of the verbal sections' sentences and motifs in the folk songs. The researcher considered the harmony of the folk songs with the maqam series that they are close to in Turkish classical music. Finally, the intro melody sections that functioned as the chorus of the folk songs were not taken into consideration in the analysis.

3. Findings, Discussion and Results

The Kırşehir region in Turkey is renowned for its rich musical culture and genres, with the tradition of Abdals and Abdallık serving as one of the major contributors to this richness. Among the notable masters in this tradition is Abdal Çekiç Ali, who has played a significant role in the development of folk songs. In a recent study, the modal features of his works were examined, and the musical sentences were

analyzed, with a particular focus on the folk songs recorded in the TRT-THM repertoire. The study revealed that his works are predominantly in the maqams of 'Acemkürdi', 'Kürdi', 'Karcıgar', 'Segâh', 'Hüseyni', and 'Uşşak'. Interestingly, Çekiç Ali's works closely mirror the variety of maqam used in Turkish music, with ascending and descending characters being frequently employed in his folk songs. The study also found that the musical sentences and motifs in the folk songs are largely similar to each other, often consisting of repetitions of each other, which is a characteristic of the genre.

Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

TR Dizin etik ilkeleri akış şemasına göre çalışmada etik kurul onayını gerektiren herhangi bir veri toplama işlemi yapılmamıştır. Yöntemi itibarıyla bu araştırmanın etik kurul onayı zorunlu olmayan çalışma olduğuna karar verilmiştir.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı

1. yazar katkı oranı : %100

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu araştırma tek yazarlı olduğu için çıkar çatışması bulunmamaktadır.